

УДК 338.2:332:1

Свида І.В.
кандидат економічних наук, доцент, докторант
Таврійського національного університету
імені В.І. Вернадського

АЛГОРИТМ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ РЕГІОНУ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ

АНОТАЦІЯ

Створення потужного науково-технічного комплексу та висококонкурентного інноваційного потенціалу дасть змогу сформуванню основи переходу на засади стійкого розвитку. За «коричневої» моделі економіки неможливо досягнути стійкого розвитку, оскільки вона повністю залежить від природних ресурсів. Нова економіка здатна забезпечити меншу залежність від вичерпних природних запасів. Перехід до інноваційного стійкого розвитку має здійснюватися згідно з розробленим алгоритмом управління, який враховує специфічні характеристики регіонів. Міжрегіональна взаємодія та залучення зарубіжних партнерів до взаємовигідної співпраці в напрямі стійкого інноваційного розвитку дадуть змогу швидше та з меншими витратами досягнути результату.

Ключові слова: інноваційна діяльність, стійкий розвиток, алгоритм управління.

АННОТАЦИЯ

Создание мощного научно-технического комплекса и высоко конкурентного инновационного потенциала позволит сформировать основу перехода на принципы устойчивого развития. По «коричневой» модели экономики невозможно достичь устойчивого развития, поскольку она полностью зависит от природных ресурсов. Новая экономика способна обеспечить меньшую зависимость от невозполнимых природных запасов. Переход к инновационному устойчивому развитию должен осуществляться согласно разработанному алгоритму управления, который учитывает специфические характеристики регионов. Межрегиональное взаимодействие и привлечение зарубежных партнеров к взаимовыгодному сотрудничеству в направлении устойчивого инновационного развития позволит быстрее и с меньшими затратами достичь результата.

Ключевые слова: инновационная деятельность, устойчивое развитие, алгоритм управления.

ANNOTATION

Creation of a powerful scientific and technical complex and highly competitive innovation potential will form the basis for transition to the principles of sustainable development. It is not possible to achieve sustainable development under the brown economy model, since it is entirely dependent on natural resources. The new economy can provide less dependence on exhaustive natural resources. The transition to innovative sustainable development should be carried out according to the developed algorithm, which takes into account the specific characteristics of the regions. Interregional interaction and engagement of foreign partners in mutually beneficial cooperation in the direction of sustainable innovation will allow faster and less costly results.

Key words: innovative activity, sustainable development, management algorithm.

Постановка проблеми. Необхідність забезпечення соціально-еколого-економічного розвитку регіонів та зменшення рівня технологічної відсталості є пріоритетним завданням, яке враховується під час формування національної стратегії розвитку держави. Створення потужного науково-технічного комплексу та висококонкурентного інноваційного потенціалу дасть змогу перейти від природозалежної економіки до засад інформаційної економіки та економіки

знань. Для створення осередків інноваційного розвитку регіону найбільш доцільно використовувати унікальні характеристики територій, а також забезпечити комплексну та системну підтримку науково-дослідницької діяльності з боку держави та регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток теоретико-методологічних аспектів щодо інноваційного управління регіоном, формування інноваційних стратегій та дослідження регіонального інноваційного потенціалу зробили вітчизняні та зарубіжні вчені. Серед них слід назвати таких, як В. Александрова, Ю. Бажал, В. Беренс, М. Джонк, Н. Краснокутська, Ж. Рібер, Р. Яковенко.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проблематика стійкого розвитку теж активно досліджується вченими, проте, незважаючи на наявні наукові доробки, стійкий розвиток залишається певним ідеалом, а його досягнення на практиці зіштовхується з низкою протиріч. Вважаємо серйозним упущенням те, що досягнення стійкого розвитку регіону вченими недостатньо пов'язується з інноваційним розвитком. Також недостатньо розробленими залишаються питання комплексного та системного використання інструментарію управління інноваційним потенціалом регіону, що націлений на досягнення стійкого розвитку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Отже, метою дослідження є визначення ролі інноваційної діяльності регіону в напрямі досягнення стійкого розвитку регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Платформу для впровадження нововведень та створення інновацій забезпечує державна стратегія, яка передбачає формування сприятливого середовища для науково-технічної діяльності та фінансування НДДКР. Реалізуються інноваційні рішення на рівні регіону, оскільки саме регіони володіють різноманітним потенціалом, здатним забезпечити вигідну спеціалізацію за рахунок мобілізації природних та набутих конкурентних переваг, зокрема переваг інноваційного характеру.

Концепція стійкого розвитку об'єднує три головні складові, а саме економіку, соціум та екологію. Економічна складова передбачає таке використання обмежених ресурсів, за якого не наноситься непоправна шкода довкіллю. Однак ресурсозалежна «коричнева» модель економіки не дасть можливості досягнути стійкого

розвитку, оскільки зростання її показників безпосередньо залежить від доступності природних ресурсів. Перехід на матеріало- та енергоємні технології, які дають змогу економним чином використовувати обмежені природні ресурси, безпосередньо залежить від позиції регіону щодо нововведень та підтримки інноваційної діяльності загалом. Отже, без нових технологій, здатних замінити старе й ресурсовитратне обладнання, а також регіональної стратегії, спрямованої на проведення структурних галузевих змін, досягнення стійкого розвитку неможливе. Водночас відзначимо, що економіка розвинених країн все більше зростає за рахунок інформаційних технологій, а не матеріального виробництва. Швидкий розвиток нової «віртуальної» економіки пов'язаний не тільки з вичерпанням бази природних ресурсів, але й зі зростанням обсягу інформації, інтелектуальних продуктів, які перевищують обсяги переміщення матеріальних товарів у багато разів, тому активно йде рух щодо переходу від матеріалізованої економіки до економіки відносин (управління, послуг, інтернет-економіки, економіки знань). З точки зору екологічної складової перехід до інформаційної моделі економіки дасть змогу зберегти цілісність екосистем та їх життєздатність, сприятиме процесу відтворення та дасть можливість запобігти подальшій деградації довкілля та втраті біорізноманіття.

Соціальна складова стійкого розвитку спрямована на забезпечення високої якості проживання та матеріального добробуту без шкоди довкіллю. Інформаційна економіка та економіка знань, які базуються на інноваціях, змінюють підходи також до розгляду трудових ресурсів. «Коричнева» економіка базується на виробництві як факторі зростання, а також дешевій робочій силі, інформаційна економіка – на знаннях та якісних характеристиках трудового потенціалу. Втім, інформаційна економіка модифікує традиційні галузі, зокрема паливно-енергетичний і машинобудівний комплекс, які переходять до інформаційних систем електроніки та більш нових цифрових технологій, що викликає зростання попиту на знання, а не фізичну працю, на нові технології, а не переробку сировини. Таким чином, інформаційна економіка зачіпає практично всі галузі та сфери діяльності регіону, сприяючи їх якісному розвитку без додаткового навантаження на довкілля й слугує доказом того, що економічне зростання та забезпечення високої якості життя можуть проходити і без знищення довкілля.

Нові знання та інновації залежать від інтелектуального потенціалу, який невіддільний від інформаційної економіки та економіки знань. Рушійною силою прогресу інформаційна економіка розглядає цифрові технології, а економіка знань – інтелектуальний капітал. Таким чином, інтелектуальний потенціал – це джерело зростання економіки разом з інформаційними

технологіями та матеріальним виробництвом, що необхідно врахувати під час стратегічного управління регіоном.

Системне погодження для пошуку балансу між трьома складовими стійкого розвитку є дуже непростим завданням в «коричневій» економіці, оскільки виробництво, робочі місця, створення матеріальних благ забезпечуються за рахунок природних ресурсів. Неможливість забезпечити збалансований розвиток стало причиною прийняття концепту стійкого розвитку.

Програма ООН із захисту довкілля у своєму докладі «Назустріч зеленій економіці» назвала міфом твердження, що забезпечити баланс між складовими стійкого розвитку неможливо. В Програмі зазначено, що «зелена» економіка має можливість стати новим стимулятором росту, забезпечивши гідні робочі місця в період, коли в результаті дефіциту природних ресурсів робочі місця скорочуватимуться в «коричневій» економіці; подолати хронічну нестачу природних ресурсів за рахунок їх нарощення та ефективного використання, а також здійснити пошук заміни вичерпаних природних ресурсів на альтернативні, такі як «зелені» технології [2]. Таким чином, «зелена» економіка досягнення стійкого розвитку безпосередньо пов'язується з екологічними інноваціями. Тому зробимо аксіомою, що сучасний стійкий розвиток регіону не може відбутися без інформаційних технологій, нових знань, екологічних інновацій та «зелених» технологій.

Під час системного та комплексного управління інноваційною діяльністю з боку держави практично кожен регіон може перетворитися на важливий центр інноваційного розвитку без нанесення значної шкоди довкіллю. Головними активами, які утворюють платформу для стійкого інноваційного розвитку регіону, стануть якісні (кваліфіковані) трудові ресурси, інтелектуальний потенціал, інституційне та фінансове забезпечення, інвестиції для науково-дослідної діяльності, матеріально-технічна база досліджень, підприємницьке середовище, інфраструктурне облаштування регіону й транспорт, динамічні галузі, сприятливі до нововведень та генерування інновацій, інформаційні та «зелені» технології. Успішні інновації в передових галузях регіону дадуть змогу підвищити продуктивність використання ресурсів та сформувати нові конкурентні переваги за рахунок нововведень та інновацій, що може стати основою для довгострокового благополуччя та збереження ресурсів для прийдешніх поколінь.

Регіони не можуть бути однаково конкурентоспроможними в усіх галузях, відповідно, інноваційні пріоритети по регіонах будуть відрізнятися, хоча всі пріоритети мають погоджуватися із загальнонаціональною стратегією інноваційного стійкого розвитку. Втім, нині державна інноваційна стратегія укладається у відриві від національної стратегії стійкого розвитку, відпо-

відно, пріоритети інноваційної діяльності по регіонах залишаються неузгодженими з пріоритетами стійкого розвитку територій. Відсутність інтегрованості завдань та спільних пріоритетів між зазначеними стратегіями не дасть змогу забезпечити комплексну та системну підтримку досягнення стійкого розвитку.

Вважаємо, що перехід на засади інноваційного стійкого розвитку не може здійснюватися огульно, а має бути розроблено чіткий алгоритм управління переходом з урахуванням специфічних характеристик регіонів. Алгоритм управління інноваційним процесом регіону для досягнення стійкого розвитку передбачає виокремлення сильних сторін регіону та інноваційних конкурентних переваг, а також їх оцінювання; визначення пріоритетів; розроблення інноваційної стратегії стійкого розвитку регіону; укладання та втілення комплексних проектів розвитку територій; розвиток інноваційного потенціалу регіону для досягнення стійкого розвитку; оцінювання стратегії з точки зору отриманих результатів (рис. 1).

Незважаючи на те, що стійкий розвиток націлений на довгострокову перспективу, за досягнення певного рівня запланованого результату шляхи досягнення стратегічних цілей можуть переглядатися, оскільки з часом відкриваються нові можливості для досягнення запланованого результату, що дасть змогу зменшити витрати, тому аналіз стратегічних альтернатив має тривати в часі.

Під час формування та практичної реалізації інноваційної стратегії стійкого розвитку

регіону необхідно враховувати як зовнішні, так і внутрішні чинники впливу. До зовнішніх чинників відносяться загальносвітові тенденції розвитку науки та технологій; поява на ринку новітніх технологій, які здатні за меншого використання ресурсів забезпечити більший результат; нормативно-правове забезпечення інноваційної діяльності; державна підтримка науково-дослідних установ та інноваційної діяльності загалом. Внутрішніми чинниками виступають науково-інноваційний потенціал регіону; техніко-технологічний розвиток; методи управління інноваційною діяльністю та стійким розвитком на рівні регіону. Комплексне врахування зовнішніх та внутрішніх чинників інноваційного стійкого розвитку відкриває більше можливостей для пошуку сильних сторін та створення конкурентних переваг, що дасть змогу укріпити інноваційні позиції регіону.

Міжнародний досвід свідчить про важливість міжрегіональної взаємодії та залучення зарубіжних партнерів до взаємовигідної співпраці для спільного виконання НДДКР, розвитку інноваційного потенціалу регіонів, освоєння нових практик, що дасть змогу швидше та з меншими витратами досягнути результату. Залучення влади та бізнесу в інноваційні процеси, які спрямовані на досягнення стійкого розвитку територій, дасть змогу встановити державно-партнерські відносини, що сприятиме вдосконаленню механізмів, методів управління і форм взаємодії на всіх рівнях та між усіма учасниками інноваційного процесу регіону.

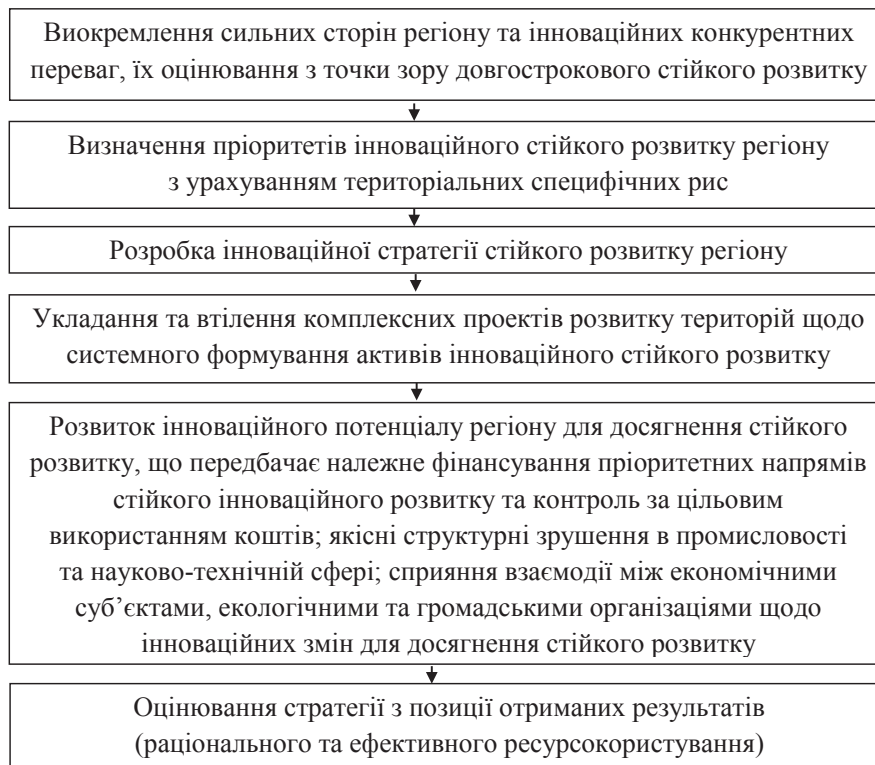

Рис. 1. Алгоритм управління інноваційним процесом регіону для досягнення стійкого розвитку

Висновки. Комплексне та системне управління інноваційною діяльністю регіону щодо досягнення стійкого розвитку є основою довгострокового поступу з урахуванням територіальних специфічних рис. Результатом має стати перехід економіки до використання високотехнологічних ресурсів, створення нових робочих місць в екологічно спрямованих галузях, зосередження інтелектуального потенціалу в регіоні та покращення соціальної ситуації, модернізація інфраструктури, розвиток екологічного підприємництва, встановлення міжрегіональних та міжнародних науково-технічних та ділових відносин.

Інструментами реалізації інноваційної стратегії довгострокового стійкого розвитку регіону повинні стати інформаційні технології, інтелектуальний потенціал, інновації екологічного напрямку, а саме їх широке впровадження в діяльність регіону.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Єфімова В. Державна інформаційна політика України в контексті інтеграції в Європейський Союз. Вісник Національної академії оборони України. 2009. № 3(11). С. 203–211.
2. Программа Навстречу «зеленой» экономике: пути к устойчивому развитию и искоренению бедности: обобщающий доклад для представителей властных структур // ЮНЕП. 2011. URL: www.unep.org/greeneconomy.

REFERENCES:

1. Yefimova V.V. State information policy of Ukraine in the context of integration into the European Union / V.V. Yefimova // Visnyk Natsionalnoi akademii oborony Ukrainy, No. 3(11), 2009. – S. 203–211.
2. Program Towards a Green Economy: Towards Sustainable Development and the Eradication of Poverty (2011). Synthesis Report for Authorities [Elektronniy resurs]: [Veb-sayt]. YUNEP, Rezhim dostupu: www.unep.org/greeneconomy.

Svyda I.V.

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Doctoral Student,
Taurida National V.I. Vernadsky University*

THE ALGORITHM OF INNOVATIVE ACTIVITY MANAGEMENT IN THE REGION FOR ACHIEVING SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The need to ensure the socio-ecological and economic development of regions and reduce the level of technological backwardness is a priority task. Creating a powerful scientific and technical complex and highly competitive innovation potential will allow us to move from a nature-dependent economy to the basics of information economics and knowledge economy. In order to form the centres for innovative development in the region, it is most appropriate to use the unique characteristics of the territories, as well as to provide comprehensive and systematic support to research activities by the state and the region.

A platform for innovation is provided by the state strategy. Innovative solutions are implemented at the regional level since the regions themselves have diverse potential that can provide a profitable specialization through the mobilization of natural and acquired competitive advantages, including of innovative character.

New knowledge and innovation depend on the intellectual potential that is inseparable from the information economy and knowledge economy. The driving force behind the progress of the information economy is digital technology, and the knowledge economy is intellectual capital. Thus, the intellectual potential is a source of economic growth, along with information technology and material production, which needs to be taken into account in the strategic management of the region.

System agreement to find a balance between the three components of sustainable development – the task is very difficult in the brown economy since production, jobs, and the creation of material goods are provided at the expense of natural resources.

With systematic and integrated management of innovative activity by the state, virtually every region can become an important centre of innovative development without causing a significant damage to the environment.

Regions cannot be equally competitive in all sectors, and accordingly, innovation priorities will vary by region, although all priorities must be consistent with a national strategy for sustainable development.

We believe that the transition to the principles of innovative sustainable development cannot be carried out groundlessly: a clear transition control algorithm must be developed taking into account the specific characteristics of the regions.

When forming and practicing the innovation strategy of sustainable development of the region, it is necessary to take into account both external and internal factors of influence.

International experience demonstrates the importance of interregional interaction and the attraction of foreign partners for mutually beneficial cooperation for joint implementation of R&D, development of the innovative potential of regions, development of new practices, which will allow the results to be achieved faster and with less expense.